

بسمه تعالی

موضوع بحث: بازرسی و نقش آن در شرکت‌های تعاونی

اهداف آموزشی:

- ۱- آشنایی با تعریف شرکت تعاونی و ارکان شرکت‌های تعاونی
- ۲- آشنایی با تعریف رکن بازرسی شرکت تعاونی
- سابقه قانونی رکن بازرسی شرکت‌های تعاونی
- اهداف رکن بازرسی شرکت‌های تعاونی و سایر صور نظارت و بازرسی در شرکت‌های تعاونی
- ۳- آشنایی با نحوه تصدی سمت بازرسی و شرایط آن، حق الزحمه دوره تصدی و خاتمه دوران تصدی
- ۴- آشنایی با قلمرو نظارت بازرسان در شرکت‌های تعاونی:
- وظیفه بازرسان در مورد اعضاء و حقوق آنها
- وظیفه بازرسان در مورد مجامع عمومی
- وظیفه بازرسان رابطه با امور مالی تعاونی
- وظیفه بازرسان در ارتباط با هیئت مدیره
- وظیفه بازرسان در برخورد با تخلفات
- ۵- آشنایی با مفهوم مسئولیت
- انواع آن مشمولیت مدنی و مشمولیت کیفری بازرسان شرکت‌های تعاونی

۱- آشنایی با تعریف شرکت‌های تعاونی و ارکان شرکت‌های تعاونی:

- کلمه تعاونی متخذ از واژه " تعاون " به معنای همیاری مساعدت و یکدیگر را یاری نمودن است.

- تعریف شرکت تعاونی (مطابق ماده ۲ قانون اساسی شرکت‌های تعاونی سال ۱۳۵۰):

شرکت تعاونی شرکتی است از اشخاص حقیقی یا حقوقی که به منظور رفع نیازمندی‌های مشترک و بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی اعضاء از طریق خود یاری و کمک متقابل و همکاری آنان موافق اصولی که در این قانون مصرح است تشکیل می‌شود

- تعریف شرکت تعاونی (مطابق ماده ۱۷ قانون بخش تعاونی اقتصاد مصوب ۱۳۷۰):

شرکت‌هایی است که تمام یا حداقل ۵۱٪ سرمایه به وسیله اعضا در اختیار شرکت تعاونی قرار می‌گیرد و وزارتخانه‌ها ... می‌توانند از راه وام یا هر راه مشروع دیگر از قبیل مشارکت ... اقدام به کمک در تأمین و یا افزایش سرمایه شرکت‌های تعاونی نمایند بدون آن که عضو باشند.

تعریف شرکت‌های تعاونی مطابق قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مصوب ۱۳۸۶:

شخص حقوقی است که با رعایت قانون بخش تعاونی اقتصاد مصوب ۱۳۷۰ و موادی از قانون شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۳۵۰ که نسخ نشده است و اصلاحات بعدی آن تشکیل شده باشد که از این نوع شرکت به شرکت تعاونی متعارف تعبیر شده است.

ارکان شرکت‌های تعاونی:

ارکان شرکت تعاونی در واقع نقش قوای سه‌گانه یک کشور را در شرکت ایفا می‌نمایند. اخذ تصمیمات و تصویب آن‌ها را مجمع عمومی (قوه مقننه)، اجرای تصمیمات متخذ و اداره امور را هیئت مدیره (قوه مجریه)، و نظارت و کنترل فعالیت‌ها را بازرسی (قوه قضاییه) به عهده دارند.

۱- مجمع عمومی

مجمع عمومی، اجتماع اعضای تعاونی یا نمایندگان تام‌الاختیار آن‌هاست که بر طبق اصول و قواعد مقرر در قانون بخش تعاونی و آیین‌نامه‌های مربوط و به منظور اتخاذ تصمیم و نظارت در امور شرکت‌های تعاونی اقدام می‌نماید. و به دو نوع عادی و فوق‌العاده می‌باشد.

نکات قابل طرح:

- ۱- اجتماع اعضاء يا نمايندگان آنها
- ۲- مطابق اصول و قواعد مقرر در قانون بخش تعاونی و آيين نامه های مربوطه
- ۳- اتخاذ تصميم در امور شرکت های تعاونی
- ۴- نظارت بر امور شرکت های تعاونی
- ۵- دو نوع عادی و فوق العاده (و صلاحیت های آنها)
- ۲- رکن هیئت مدیره:

هیئت مدیره خواست و اراده اعضاء را که در قالب مصوبات مجمع عمومی تبلور یافته است، جامه عمل پوشانیده و به نمایندگی از طرف آنان امور شرکت را اداره می نماید.

مطابق ماده ۳۶ قانون اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد مصوب اردیبهشت ۱۳۹۳:

اداره امور تعاونی، طبق اساسنامه برعهده هیئت مدیره ای مرکب از سه، پنج یا هفت نفر عضو اصلی و دو یا سه یا چهار نفر عضو علی البدل است که برای مدت سه سال انتخاب می شوند. انتخاب اعضای اصلی و علی البدل در یک نوبت به عمل می آید و دارندگان اکثریت نسبی آرا بعد از اعضای اصلی به ترتیب اعضای علی البدل محسوب می شوند. انتخاب بیش از دو دوره متوالی با انتخاب حداقل دو سوم اعضای حاضر در مجمع عمومی بلامانع است.

نکات قابل طرح:

- ۱- امور تعاونی، طبق اساسنامه
- ۲- ترکیب چیدمان هیئت مدیره
- ۳- اعضای اصلی و علی البدل براساس اکثریت نسبی مجمع عمومی
- ۳- حداکثر دودوره متوالی ۳ ساله
- ۴- انتخاب بیش از ۲ دوره متوالی با انتخاب حداقل دو سوم اعضای حاضر در مجمع عمومی
- ۵- انجام وظایف هیئت مدیره به صورت جمعی است مگر در موارد خاصی و به نمایندگی یا وکالت از طرف هیئت مدیره
- ۶- انتخاب یک نفر به عنوان رئیس هیئت مدیره و یک نفر به عنوان نائب رئیس و یک یا دو نفر به عنوان منشی از میان خود در اولین جلسه
- ۷- جانشین اعضای علی البدل در صورت استعفاء، فوت، ممنوعیت قانونی و یا غیبت غیرموجه به نحو تعیین شده در اساسنامه و به ترتیب آراء بیشتر و برای الباقی مدت
- ۸- انتخاب مدیر عامل برای اداره امور، اجرای تصمیمات مجمع عمومی و هیئت مدیره
- ۹- مدیر عامل باید فردی واجد شرایط از میان اعضا تعاونی و یا خارج از آن و به مدت ۳ سال تصدی مسئولیت می نماید و انتخاب مجدد وی بلامانع است.
- ۱۰- قبول استعفای مدیر عامل، نظارت بر عملکرد و تعیین حدود و اختیارات و وظایف و میزان حقوق و مزایای با هیئت مدیره می باشد.

۳- رکن بازرسی:

سومین رکنی که سازمان یک شرکت بر پایه آن استوار است، رکن بازرسی می باشد. این رکن وظیفه نظارت و کنترل فعالیت های شرکت را برعهده دارد.

ماده ۴۰ قانون بخش تعاونی اقتصاد در این خصوص مقرر نموده است:

مجمع عمومی، بازرسی یا بازرسانی را اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی و برای مدت یک سال مالی انتخاب می کند. انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

۲- نظارت مجمع عمومی (موضوع ماده ۳۰ قانون مذکور)

بعنوان بالاترین مرجع اتخاذ تصمیم و نظارت بر امور شرکت تعاونی

۳- نظارت دستگاهها و سازمانهای سرمایه‌گذار (موضوع بند ۴ ماده ۱۷ آیین نامه نحوه تشکیل مجمع عمومی)

از طریق معرفی نماینده به تعاونی برای نظارت و بازرسی در تعاونی و شرکت در مجمع و هیئت مدیره به عنوان ناظر بدون حق رأی

۴- نظارت اتحادیه های تعاونی (ماده ۴۳ قانون مذکور) از طریق نظارت بر التزام تعاونی‌های تحت پوشش خود به رعایت قوانین و معرفی متخلفین به مراجع ذی‌ربط

۵- نظارت اتاق تعاون از طریق انجمن مرکزی نظارت بر انتخابات تعاونیها و اتاقهای تعاون (موضوع ماده ۶۸ قانون اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی مصوب ۱۳۹۳)

۶- نظارت وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی حسب مفاد ماده ۶۵ و بند ۱ ماده ۶۶ قانون مذکور

۷- نظارت مراجع ذیربط حسب مورد (به طور مثال سازمان بازرسی)

شرایط تصدی سمت بازرسی:

وفق ماده ۵ (موضوع ماده ۳۸ قانون بخش تعاونی) قانون اصلاح موادی از قانون بخش تعاونی اقتصاد مصوب ۱۳۹۳، اعضای هیئت مدیره،

هیئت‌رئیس، مدیرعامل، و بازرسان باید واجد شرایط ذیل باشند:

۱- ایمان و تعهد به اسلام (در تعاونی‌های متشکل از اقلیت‌های دینی شناخته شده در قانون اساسی، شرط وثاقت و امانت)

۲- نداشتن منع قانونی و محجور نبودن

۳- عدم عضویت در گروه‌های محاربه و عدم ارتکاب جرایم علیه امنیت کشور و عدم محکومیت به جعل اسناد

۴- عدم سابقه محکومیت به ارتشا، اختلاس، کلاهبرداری، خیانت در امانت، تدلیس، تصرف غیرقانونی در اموال دولتی، ورشکستگی به تقصیر

نکات قابل طرح در خصوص شرایط تصدی بازرس:

در قانون اصلاح عبارت (تعهد) جایگزین (تعهد عملی) گردیده است.

۲- " " " عبارت (وثاقت و امانت) در تعاونی‌های متشکل از اقلیت‌های دینی جایگزین (تعهد عملی به دین خود) گردیده است.

۳- مقصود از «عدم ممنوعیت قانونی» این است که شخص از نظر قانون مجاز به تصدی سمت بازرسی باشد و به عبارتی قوانین موضوعه

کشور این حق را از وی سلب نکرده باشد مثال مانند فصل بیست و یکم قانون شرکتهای تعاونی مصوب ۱۳۵۰

۷- حجر در لغت به معنای مانع و در اصطلاح حقوقی به معنای وضعیت یا حالتی است که شخص را از تصرف در اموال و حقوق مالی خود

محروم می‌گرداند و چنین شخصی محجور نام دارد.

۸- اسباب حجر مطابق ماده ۱۲۰۷ قانون مدنی ۳ چیز است. صغر، سفه، جنون

۹- حسب ماده واحده قانون راجع به رشد متقاضیان مصوب ۱۳۱۸، هجده سال شمسی تمام، سن رشد می‌باشد و کسی ماقبل این سن نخواهد

معامله ای نماید، بایستی رشد او در دادگاه ثابت شده باشد.

۱۰- سفه یا عدم رشد، وضعیت کسی ایست که تصرفات او در اموال و حقوق خود عقلایی نباشد. (ماده ۱۲۱۰ قانون مدنی)

۱۱- جنون یا دیوانه گی صفت کسی است که فاقد تشخیص نفع و ضرر و قبح است. جنون به هر درجه باشد موجب حجر است.

(مواد ۱۲۱۱ و ۱۲۱۰ قانون مدنی)

(اعم از ادواری یا اطلاق)

۱۲- اساس بازرسی، تشخیص و تمیز میان حسن و قبح و نفع و ضرر است. و اشخاص فوق‌الذکر به طریق اولی نمی‌توانند نسبت به حقوق و

اموال دیگران اتخاذ تصمیم درستی داشته باشند.

۱۳- احراز وجود سابقه محکومیت‌های مطروحه در شرایط بازرسی معمولاً از طریق استعلام از ادارات سجل کیفری دادگستری صورت

می‌پذیرد.

نکات قابل طرح:

- ۱ - مرجع انتخاب و عزل بازرسی مجمع عمومی می باشد.
 - ۲- بازرسی می تواند شخص حقیقی یا حقوقی باشد.
 - ۳ - مدت تصدی مسئولیت بازرسی یک سال مالی است و انتخاب مجدد بلامانع است
 - ۴- مجمع عمومی می تواند یک یا چند نفر را بعنوان بازرسی انتخاب نماید
 - ۵- در صورت فوت استعفاء یا ممنوعیت قانونی هیئت مدیره مکلف به دعوت بازرسی علی البدل به ترتیب اولویت آراء برای بقیه مدت می باشد.
 - ۶- حق الزحمه و پاداش بازرسی یا بازرسان با تصویب مجمع عمومی است.
- تعریف بازرسی:

۱۵ - واژه بازرسی از نظر لغوی مترادف واژه تفتیش و به معنی تفحص کردن ، باز جستن و واپژوهیدن است. (معین ۱۳۶۴، جلد ۱ صفحه ۴۵۴ و ۱۱۱۰)

- قدما به بازرسی مفتش هم می گفتند.

- در اصطلاح عام حقوقی بازرسی یا مفتش کسی است که مامور رسیدگی به کارهای یک فرد یا مؤسسه یا اداره است (همان منبع)
- در مقررات قانون تجارت (مصوبه ۱۳۱۱، ۱۳۴۷) در خصوص شرکت های سهامی عبارتی در این خصوص داریم (مفتش، هیات نظارت و بازرسان)

سابقه قانونی رکن بازرسی شرکت های تعاونی

- ۱ - عدم پرداختن به موضوع بازرسی در اولین مقرراتی که راجع به شرکت های تعاونی در قانون تجارت مصوب ۱۳۰۴ آمده است.
- ۲ - در قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ صرفاً به این نکته بسنده گردیده است که شرکت تعاونی اعم از تولید یا مصرف ممکن است مطابق اصول شرکت های سهامی یا بر طبق مقررات مخصوصی که با تراضی شرکا ترتیب داده شده باشد تشکیل شود.
- به عبارت دیگر بازرسی شرکت های تعاونی بر اساس بازرسی مواد قانونی راجع به شرکت های سهامی در قانون تجارت ۱۳۱۱ و یا بر اساس تراضی و اساسنامه مورد عمل شرکت های تعاونی صورت می پذیرد .
- ۳ - لایحه شرکت های تعاونی مصوب ۱۳۳۲ نیز به موضوع بازرسی در شرکت های تعاونی پرداخته و صرفاً دستور ماده ۱۹۳ قانون تجارت را در ماده ۱۱ خود آورده است. (همان مفاد فوق الذکر)
- ۴- در قانون شرکت های تعاونی مصوب ۱۳۳۴ نیز به این موضوع پرداخته نشده است و صرفاً بحث صلاحیت شورای عالی تعاون را در تهیه و تصویب اساسنامه شرکت های تعاونی مطرح نموده است.
- ۵- قانون شرکت های تعاونی مصوب ۱۳۵۰ بر خلاف قوانین گذشته خلأ مقرراتی رکن بازرسی را تا حد بسیار زیادی مرتفع نموده و پنج ماده از این قانون را (مواد ۵۴ تا ۵۹) به شرح ذیل به بیان احکام بازرسی اختصاص داده است. بخشی از آن مواد به علت عدم مغایرت با قانون بخش تعاونی مصوب ۱۳۷۰ از حاکمیت قانون برخوردار است.

(مواد قانون سال ۱۳۵۰ در خصوص بازرسی در شرکتهای تعاونی)

ماده ۵۴ - مجمع عمومی شرکت تعاونی، بازرسی یا بازرسانی را از میان اعضای شرکت برای مدت یک سال مالی انتخاب می کند تجدید انتخاب بازرسی یا بازرسان قبلی بلامانع است.
ماده ۵۵ - وظایف بازرسی به شرح زیر است:

- ۱ - نظارت بر انطباق نحوه اداره امور شرکت با مقررات اساسنامه و آیین نامه های مصوب و تصمیمات مجامع عمومی، برای این منظور بازرسان می توانند هر موقع که مقتضی بدانند به نحوی که به عملیات جاری شرکت لطمه وارد نشود کلیه حسابها و دفاتر و اسناد و مدارک مالی و دارایی نقدی و بزرگهای بهادار و موجودی کالا و غیره را شخصاً و در صورت لزوم با استفاده از کارشناس رسیدگی کنند.
- ۲ - اعلام کتبی تخلفات و بی ترتیبیهای احتمالی موجود در نحوه اداره امور شرکت به هیأت مدیره و تقاضای رفع نقیصه.

۳ - رسیدگی به حسابهای شرکت حداقل سالی دو بار و مخصوصاً رسیدگی به صورت حسابها و ترازنامه سالانه و اعلام نظر خود تا ۲۰ روز قبل از جلسه مجمع عمومی سالانه.

۴ - دعوت مجمع عمومی بر اساس ماده ۲۶ و ماده ۵۸ این قانون در صورت لزوم.

۵ - نظارت در اجرای تذکرات و پیشنهادهای وزارت تعاون و امور روستاها (یا وزارت کار و امور اجتماعی در مورد شرکتهای تعاونی کارگری) و حسابرسی که از شرکت حسابرسی کرده‌اند و تقدیم گزارش لازم در این باره به مجمع عمومی.

تبصره - بازرسان حق دخالت مستقیم در امور شرکت ندارند و می‌توانند بدون حق رأی در جلسات هیأت مدیره شرکت کنند و نظرات خود را نسبت به مسائل جاری شرکت اظهار دارند، این نظرات باید در صورت جلسه هیأت مدیره با امضاء آنها درج شود.

ماده ۵۶ - با خاتمه مدت مأموریت بازرسان تا زمانی که بازرسان جدید انتخاب نشده‌اند بازرسان قبلی کماکان مسئولیت انجام وظایف محوله را برعهده خواهند داشت.

ماده ۵۷ - بازرسان برای انجام وظیفه خود حق دریافت هیچگونه وجهی اعم از حقوق و دستمزد و یا پاداش ندارند.

ماده ۵۸ - در صورتی که هر یک از بازرسان ضمن انجام وظایف خود تشخیص دهد که هیأت مدیره در انجام وظایف خود مرتکب تخلفاتی شده‌است و عملیات آنها مخالف اساسنامه و تصمیمات مجمع عمومی و مقررات آیین‌نامه‌های مصوب می‌باشد باید مجمع عمومی را برای رسیدگی به موضوعات مورد نظر و اتخاذ تصمیم لازم دعوت نماید.

ماده ۵۹ - معاملات شرکت با هر یک از اعضاء هیأت مدیره یا بازرسان تابع مقررات و ضوابطی خواهد بود که به تصویب مجمع عمومی عادی شرکت برسد.

نکته: در واقع تصویب مقررات قانون شرکتهای تعاونی مصوب ۱۳۵۰ را با ۱۴۹ ماده بایستی نقطه عطفی در قانون‌گذاری بخش تعاونی دانست.

۶ - آخرین قانونی که مقررات راجع به رکن بازرسی را بیان نموده است قانون بخش تعاونی اقتصاد مصوب ۱۳۷۰ می‌باشد که بخش سوم از فصل ششم را مشتمل بر ۳ ماده و ۴ تبصره به احکام بازرسی اختصاص داده است.

اهداف بازرسی در شرکتهای تعاونی:

امروزه نظارت و بازرسی از اجزاء اصلی تشکیلات، سازمان یا حکومتی محسوب می‌شود و به عبارت دیگر سلامت سازمان و تأمین تحقق اهداف آن درگرو نظارت دائمی است.

در واقع رکن بازرسی به دنبال اهدافی است که ذیلاً به مواردی از آن اشاره می‌گردد:

- مراقبت دقیق بر افعال سازمان و گردش امور به منظورسنجیدن صحت و سقم آن

- مشخص نمودن کاستی‌ها و نواقص و تشخیص سره از ناسره

- ارزیابی دقیق عملکرد مدیران و محک زدن اعمال آنان با قوانین و مقررات

- ارائه ارشادات لازم تا رفع نقایص

- در جریان قرار دادن اعضا از اداره امور و انحرافات احتمالی مدیران

- نفس وجود بازرسی متعهد و آگاه یعنی وجود رادع و مانع در بروز تخلف (به شرط استمرار ودقت در نظارت)

- مبارزه با سرپیچی و تخلف از قانون و جلوگیری از تکرار آن

- حفظ حقوق سهامداران و ایجاد اطمینان در اعضا از حسن جریان امور

نکته: نظارت را باید تعاملی دانست که براساس آن، ارکان یک تشکیلات مستمراً یکدیگر را کنترل می‌نمایند.

سؤال مهم:

چندنوع نظارت علاوه بر رکن بازرسی بر تعاونی‌ها حاکم است؟

۱- نظارت اعضاء بر کلیه امور تعاونی ماده (موضوع ۱۰ قانون بخش تعاونی) از طریق اخذ تصمیمات، اعلام شکایات به بازرسی و...

تکلیف همانند اقدام فوق بر عهده هیئت مدیره می باشد. (تبصره ۱ ماده ۴۰ قانون بخش تعاون)
عزل:

در خصوص عزل دودیدگاه وجود دارد و قانونگذار در اینجاسکوت اختیار کرده است.

۱- برخی مجریان معتقدند قانونگذار اساساً با عزل بازرس مخالف است و آن را به صلاح تعاونی نمی داند.
۲- پاره ای دیگر از مجریان معتقدند در صورت عدم توانایی بازرسی برای انجام وظایف خود و یا سرپیچی از اجرای قانون یا ارتکاب تخلف باید امکان برکنار نمودن او وجود داشته باشد
دیدگاه دوم ظاهراً از استحقاق بیشتری برخوردار است، ضمن اینکه نمی توان حق اعضای تعاونی را در اتخاذ تصمیم نسبت به منتخب خود محروم و مسلوب الاختیار نمود.

۳- برخی دیگر از صاحب نظران نیز عزل بازرس را بدون ذکر دلیل خاصی ممکن می دانند.
وظایف بازرسی از نگاه ماده ۴۱ قانون بخش تعاونی:

۱ - نظارت مستمر بر انطباق نحوه اداره امور تعاونی و عملیات و معاملات انجام شده با اساسنامه و قوانین و مقررات و دستورالعمل های مربوطه.

۲- رسیدگی به حسابها، دفاتر، اسناد، صورت های مالی از قبیل ترازنامه، و حساب های عملکرد و سود و زیان، بودجه پیشنهادی و گزارشات هیئت مدیره به مجمع عمومی

۳ - رسیدگی به شکایات اعضا و ارائه گزارش به مجمع عمومی و مراجع ذی ربط

۴ - تذکر کتبی تخلفات موجود در نحوه اداره امور تعاونی به هیئت مدیره و مدیرعامل و تقاضای رفع نقص

۵ - نظارت بر انجام حسابرسی و رسیدگی به گزارش های حسابرسی و گزارش نتیجه رسیدگی به مجمع عمومی شرکت و مراجع ذی ربط
تبصره: عدم حق دخالت مستقیم در اداره امور تعاونی، شرکت در جلسات بدون حق رأی و اظهار نظر در مسائل جاری شرکت
قلمرو نظارت بازرسان:

۱- در ارتباط با اعضا و حقوق آنها

۲- در ارتباط با مجامع عمومی

۳- در ارتباط با امور مالی تعاونی

۴- در ارتباط با هیئت مدیره

۵ - در ارتباط با در برخورد با تخلفات

شرح موارد فوق:

۱- وظیفه بازرسان در مورد اعضا و حقوق آنها

نکته: اصلی ترین انگیزه ای که اعضای شرکت را در خصوص انتخاب بازرس ترغیب می نماید همانا جلوگیری از تضییع حقوق آنهاست

۱-۱ - کنترل ظرفیت و امکانات شرکت برای پذیرش عضو

پذیرش عضو در تعاونی از جمله وظایف هیئت مدیره می باشد. مع الوصف نظارت بازرسی ایجاب می نماید که در صورت عدم ظرفیت و امکانات

تعاونی هیئت مدیره را در جریان بگذارد

۱-۲- نظارت بر تأیید سهام شرکت:

بازرس تعاونی باید به پرداخت سهام تمهید شده اعضا در سررسیدهای مقرر نظارت و پیگیری لازم را بنماید

۱-۳- نظارت بر احراز شرایط متقاضیان عضویت:

احراز شرایط عضویت نیز از وظایف هیئت مدیره است. اما نظارت بازرس ایجاب می نماید کنترل لازم را در این زمینه اعمال نماید (شرایط

عمومی و اختصاصی)

۴ - ۱ - نظارت بر نقل و انتقال سهام اعضا

در خصوص واگذاری سهام نیز همان مفاد فوق مراعات ضمن اینکه رعایت موضوع آیین نامه مواد ۶ و ۲۰ قانون بخش تعاونی (حداکثر ۳۰٪ سهام) الزامی است.

۵-۱- کنترل ایفاء تعهدات اعضا:

مطابق ماده ۱۱ قانون بخش تعاونی «کلیه اعضا مکلفند به وظایف و مسولیت‌هایی که در حدود قوانین و مقررات تعهد کرده اند عمل نمایند» -وظایف ممکن است ناشی از قانون، اساسنامه ی شرکت، مصوبات مجامع عمومی و یا قراردادهای منعقد شده فی مابین عضو و شرکت باشد -بازرس مکلف است بانظارت مستمر خود ایفاء آنها را پیگیری نماید.

۶ - ۱ - نظارت بر رعایت حقوق اعضا:

اعضای شرکت تعاونی طبق قوانین و مقررات از حقوق متعددی برخوردار هستند که رعایت آن تکلیف مدیران شرکت و کنترل این امر برعهده بازرسان می‌باشد.

-اصلی ترین حقوق اعضای تعاونی عبارت‌اند از:

• حق حضور در مجامع عمومی و اعمال رأی

• حق نظارت بر کلیه امور تعاونی

• استفاده از سود (بند ۵ ماده ۲۵ قانون) و مازاد برگشتی (درآمد ویژه شرکت یا اتحادیه برای تقسیم بین اعضا به تناسب میزان معاملات آنها یا شرکت یا اتحادیه مطابق مقررات)

• حق برخورداری از خدمات شرکت (مانند تعاونی‌های مسکن، اعتبار و ..)

• حق خروج از شرکت: یعنی کنترل بر احقاق حقوق عضو مستعفی توسط شرکت و یا احیاناً کنترل جبران ضرری که فرد مستعفی با خروج از شرکت به آن وارد کرده است.

• حق دریافت مطالبات در صورت قطع رابطه عضویت به موجب ماده ۱۵ قانون بخش تعاونی

• نظارت بر اخراج عضو از شرکت و موجبات اخراج (موضوع ماده ۱۳ بخش تعاونی)

-رسیدگی به شکایات اعضا و ارائه گزارش به مجمع عمومی و مراجع ذی‌ربط

در این خصوص دستور عمل رسیدگی به شکایات اعضا مسیر و چگونگی رسیدگی را مشخص نموده است

- شکایت اعضا از مدیران تعاونی اختیاری است ولی رسیدگی به آن توسط بازرس تکلیفی است.

-عضو این حق را دارد که شکایت خود را مستقیماً از طریق مراجع ذی‌صلاح قضایی پیگیری نماید.

- چنانچه شکایات اعضا جنبه قضایی داشته باشد شاکی جهت اقامه دعوی به دادگاه نیز راهنمایی می‌شود مانند شکایاتی کیفری عضو علیه برخی از مدیران تعاونی

- با عنایت به موارد مطروحه فوق بهتر است بازرس در زمینه حقوقی اطلاعات و آگاهی خویش را افزایش دهد و یا حتی از مشاورین حقوقی در این زمینه استفاده نماید .

ب- وظیفه بازرسان در رابطه با مجامع عمومی:

از دیگر وظایف بازرسان در شرکت های تعاونی نظارت بر مجامع عمومی و اجرای صحیح مقررات مربوط به آن است . و بدون تردید ایفای این نقش مستلزم اطلاع دقیقی از ضوابط و مقررات مربوط به مجامع عمومی و برگزاری آنهاست.

از جمله مقررات مربوط به برگزاری مجامع عمومی مواد ۳۰ تا ۳۵ قانون بخش تعاونی و نیز آیین نامه های نحوه تشکیل مجامع عمومی موضوع تبصره ۳ ماده ۳۳ قانون مذکور می باشد.

- در اینجا برخی از موارد لزوم کنترل بازرس ارائه می‌گردد .

• برگزاری مجامع عمومی در مواعید قانونی:

بازرس باید کنترل نماید که مجامع عمومی اعم از عادی و فوق العاده در موعد قانونی برگزار گردد.

• رعایت دقیق ضوابط انتشار آگهی:

بازرسی باید کنترل نماید آگهی برگزاری مجمع عمومی از حیث تاریخ مجمع (روز و ساعت) محل برگزاری و دستور جلسه به طور دقیق تنظیم شود.

• رعایت فاصله انتشار آگهی تا برگزاری مجمع عمومی:

با توجه به متفاوت بودن نوع موضوع و نوع مجامع در ارتباط با فاصله انتشار آگهی تا تاریخ برگزاری مجمع کنترل بازرسی بسیار اهمیت دارد. نظارت بر چگونگی برگزاری مجمع:

برگزاری جلسه مجمع عمومی تابع تشریفات و قواعد خاصی است که از آن جمله است:

۱- کنترل حضور اعضاء و یا نمایندگان تام‌الاختیار آنها و نیز کنترل ناظرین دستگاه‌های سرمایه گذار و دستگاه‌های نظارتی و جلوگیری از حضور اشخاص غیرعضو تعاونی به مجمع بدون مجوز لازم. مثل فیلمبردار...

۲- کنترل دقیق نمایندگی‌های تام‌الاختیار و یا وکالتنامه‌ها

۳- کنترل بر تشریفات انتخابات هیئت رئیسه.

۴- عدم حضور توأمان عضو و نماینده وی در مجمع عمومی

۵- کنترل نصاب رسمیت جلسات با توجه به نوع مجمع و نوبت برگزاری مجمع

- مجمع عمومی عادی:

نوبت اول با حضور اکثریت اعضا یا نمایندگان

عادی نوبت دوم با حضور هر تعداد

- مجمع عمومی فوق العاده:

نوبت اول با حضور حداقل دوسوم اعضا و یا نمایندگان

نوبت دوم با حضور اکثریت اعضا یا نمایندگان

نوبت سوم با حضور هر تعداد

۶- کنترل نصاب تصمیم‌گیری‌ها با توجه به نوع تقسیم و نوع مجمع عمومی

- عادی:

اتخاذ تصمیمات با اکثریت نصف + یک

اتخاذ تصمیمات در خصوص انتخابات اکثریت نسبی

برای بیش از دو دوره مستلزم حداقل دو سوم آرای مجمع حاضر

- فوق العاده:

اتخاذ تصمیم در مجمع عمومی فوق العاده همراه با اکثریت سه چهارم آراء حاضر در جلسه خواهد بود

تصویب اساس نامه در اولین جلسه مجمع عمومی عادی با اکثریت دو سوم آراء حاضرین در جلسه خواهد بود.

۷- کنترل بر تنظیم و امضاء صحیح صورتجلسه

نکته: عدم رعایت بسیاری از این مقررات و تشریفات برگزاری مجمع موجب بطلان مجمع می‌باشد و خسارات زیادی را به تعاونی وارد می‌نماید.

وظیفه بازرس در امور مالی تعاونی:

با توجه به اینکه شرکت‌های تعاونی به فعالیت‌های اقتصادی و امور تجاری می‌پردازند، بسیاری از اقدامات و عملیات آنجانبه مالی داشته و بخش اعظم وظایف بازرسان نیز نظارت بر همین امور است. این موضوع به خوبی از شرح وظایف بازرسان مندرج در ماده ۴۱ قانون بخش تعاونی نمایان است که قبلاً نیز به آنها اشاره گردیده است.

مواردی از قبیل نظارت مستمر بر عملیات و معاملات انجام شده، رسیدگی به حساب‌ها، دفاتر، اسناد رسیدگی به گزارشهای حسابرسی و گزارش نتیجه رسیدگی به مجمع عمومی و...

- اطلاعات بازرس در این زمینه باید به حدی باشد که صحت و سقم اقدامات انجام شده را بسنجد.

- بازرس در این زمینه می‌تواند از حسابداران خبره مشاوره و راهنمایی بگیرد.

- آشنایی با دفاتر قانونی، روش تحلیل دفاتر مالی، روش تهیه تراز، تهیه صورت‌های مالی،

حساب متمرکز، صورت سود و زیان، چگونگی ثبت معاملات و غیره از جمله مواردی است که بازرس باید اطلاعات لازم را در این زمینه داشته باشد.

وظیفه بازرس در رابطه با هیئت مدیره:

- هیئت مدیره رکن اجرایی شرکت تعاونی است و اداره امور تعاونی را با اجرای قانون، اساسنامه و مصوبات مجمع عمومی بر عهده دارد.

- نقش بازرس به تبع انجام وظایف هیئت مدیره بسیار مهم و نظارت دقیق بر عملکرد مشارالیه از اهمیت فراوانی برخوردار می‌باشد.

بازرس مکلف است مستمراً بررسی و نظارت نماید که:

• هیئت مدیره چگونه به اجرای قانون و مصوبات می‌پردازد؟

• آیا تصمیمات متخذه اعضاء در مجمع عمومی به نحو صحیح توسط هیئت مدیره به مرحله اجرا گذاشته می‌شود؟

• آیا هیئت مدیره صلاح و غبطه اعضاء را در اقدامات خود رعایت می‌کند؟

• آیا در قراردادهای منعقد شده بین هیئت مدیره، مدیرعامل یا اشخاص ثالث رعایت قوانین و مقررات مربوطه صورت می‌پذیرد؟ و...

- بازرس در اجرای وظایف نظارتی خود می‌تواند در جلسات هیئت مدیره شرکت نموده و نظرات خود را نسبت به مسائل جاری تعاونی اظهار نماید، بدون آنکه حق رأی داشته باشد.

و تجویز این امر امکانی را برای بازرس فراهم می‌سازد تا بتواند قبل از شکل‌گیری تصمیمات غلط از وقوع آنها جلوگیری نماید.

اجرای صحیح و نظارت دقیق در واقع دوال برای رشد و ارتقاء شرکت تعاونی محسوب می‌شوند و بازرس متعهد و آگاه در حقیقت یار و یاور هیئت مدیره و حامی و یاسدار حقوق اعضاء می‌باشد.

وظیفه بازرسی در برخورد با تخلفات:

- چنانچه بازرسی در قلمرو نظارتی خود که تمامی امور شرکت می‌باشد، تخلفی را مشاهده نماید باید اقدامات لازم را در جهت مقابله با آن انجام برساند.

- مراد از تخلف در این جا نقص بایدها و نیایدهای قانونی، آیین نامه‌ها، اساسنامه تعاونی و مصوبات مجمع عمومی است.

- لازمه انجام این وظیفه آشنایی و اطلاع از مقررات قانونی، آیین نامه‌ها و مواد اساسنامه شرکت و مصوبات مجمع عمومی می‌باشد.

- مناسب ترین رویه‌ای که بازرسی می‌تواند در برخورد با تخلفات اتخاذ نماید، جلوگیری از بروز آنهاست و این امر نیز مستلزم حضور و کنترل دائمی است.

- چنانچه اطلاع‌رسانی و آگاهی دادن بازرس به هیئت مدیره و مدیرعامل اثربخشی لازم را به همراه نداشت و مشارالیهم اصرار بر انجام تخلف در امور تعاونی راداشتند، بازرس مکلف به ارائه تذکر کتبی تخلفات به هیئت مدیره و یا مدیرعامل می‌باشد. (بند ۴ ماده ۴۱ قانون)

- در صورت عدم توجه هیئت مدیره و مدیرعامل به تذکر کتبی بازرس، وی موظف است اعضای تعاونی را در جریان امر گذارد تا خود تصمیمات لازم را در این خصوص اتخاذ نمایند.

ماده ۴۲ قانون بخش تعاونی روش انجام وظیفه بازرسی را در این خصوص بیان داشته است.

۱- تقاضای برگزاری مجمع عمومی جهت رسیدگی به گزارش بازرسی توسط هیئت مدیره
۲- در صورت عدم تشکیل و برگزاری مجمع ظرف مدت یک ماه توسط هیئت مدیره اقدام به تشکیل و برگزاری مجمع بوسیله بازرسی با اطلاع وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی صورت می‌پذیرد.

علاوه بر اقدامات فوق، چنانچه بازرسی از وقوع جرمی در شرکت مطلع گردید، مرجع صالح قضایی را نیز در جریان می‌گذارد (البته نقش مهم بازرسی دلالت بر این معنا دارد و نه تصریح قانون بخش تعاونی هرچند در ماده ۱۵۱ لایحه اصلاح قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ به این موضوع تصریح دارد.)

آشاره ای به بازرسی در اتحادیه تعاونی و اتاق تعاون:

در خصوص بازرسی در اتحادیه تعاونی ماده ۵۰ قانون بخش تعاونی مقرر نموده است: هیأت بازرسی مأمور حسابرسی و بازرسی اتحادیه تعاونی است. اعضای این هیأت به وسیله مجمع عمومی اتحادیه تعیین می‌گردند. گزارشات هیأت بازرسی باید به تصویب اکثریت مطلق اعضای هیأت برسد. وظایف و اختیارات و سایر مقررات مربوط به بخش سوم فصل ششم در مورد هیأت بازرسی نیز مجری است.

تبصره- هیأت بازرسی اتحادیه‌ها می‌توانند بنا به تقاضای مجمع عمومی تعاونیهای عضو و تصویب مجمع عمومی اتحادیه وظایف بازرسی تعاونیهای عضو را نیز انجام دهد.

در خصوص بازرسی در اتاق تعاون ماده ۶۳ قانون بخش تعاونی مقرر نموده است: هیأت بازرسی متشکل از سه عضو می‌باشد که کلاً نفر آنها به وسیله مجمع نمایندگان و یک نفر دیگر به وسیله وزارت تعاون تعیین می‌گردند و وظایف آنها عبارت است از:

- الف- نظارت و بازرسی مستمر از نظر رعایت اساسنامه و آیین‌نامه‌های اتاق تعاون و قوانین و مقررات مربوط.
 - ب- رسیدگی به حسابها، دفاتر، اسناد، صورتهای مالی از قبیل ترازنامه و عملکرد مالی و گزارش به مجمع نمایندگان و وزارت تعاون.
 - ج- بررسی شکایات و تخلقات مربوط به اتاق تعاون و گزارش به مراجع ذیربط.
 - د- ارائه گزارشهای سالانه و نوبتی به مجمع نمایندگان و وزارت تعاون از نظر وضعیت فعالیتهای اتاق تعاون و رعایت قوانین و مقررات و اظهارنظر در مورد گزارشهای هیأت رئیسه.
- تبصره- هیأت رئیسه مکلف است اسناد و مدارک مورد درخواست هیأت بازرسی را در اختیار آنان قرار دهد.

بازرسی و مسئولیت:

- مفهوم مسئولیت و انواع آن:

- به طور کلی قوانین و مقررات مجموعه الزامات و باید و نبایدهایی است که روابط اجتماعی را تنظیم و چگونگی رفتار انسان‌ها را در اجتماع مشخص و معین می‌کند
- این الزامات محدود به حوزه یا قلمرو خاصی نیست و تمامی بخش‌های اجتماع را در بر می‌گیرد.
- برای آنکه بایدها و نبایدهای تعیین شده رعایت گردد و تبعیت از آنها تضمین شود وجود مقررات دیگری لازم است.
- در واقع وجود قوانین و مقررات (کیفری و یا جبران خسارت) نتیجه و بازخورد سربلندی و عدم رعایت اشخاص حقیقی و حقوقی از قوانین و مقررات اولیه می‌باشد.
- **مسئولیت** در اصطلاح حقوقی قابلیت مورد بازخواست قراردادن و تحمیل نمودن نتایج عمل شخصی است که الزامات قانون مربوطه را نقض نماید یا به تعهد خود عمل ننماید.

• مسئولیت بنابه نوع عمل که منشأ آن است و آثاری که به بار می‌آورد به دونوع "مسئولیت مدنی" و "مسئولیت کیفری" تقسیم می‌شود.
• مسئولیت مدنی: هنگامی به وجود می‌آید که کسی ملزم به ترمیم نتایج خساراتی باشد که به دیگری وارد آورده و یا مسبب آن است.
مسئولیت کیفری: وقتی ایجاد می‌گردد که شخصی فعل یا ترک فعلی را که قانوناً جرم تلقی گردیده مرتکب گردد.
• گاه نیز فعل یا ترک فعل واحد، ایجاد کننده هر دو مسئولیت است.
• در شرکت تعاونی وقتی سخن از مسئولیت بازرسان به میان می‌آید، مقصود مسئولیت مدنی و کیفری بازرسان است.
مسئولیت مدنی بازرسان:

- زمانی ایجاد میشود که در عمل به وظایف و تعهدات یا استفاده از اختیارات خود مرتکب تخلف گردیده و از این طریق زیانی به شرکت وارد گردد.

- به عنوان مثال عدم نظارت بازرس بر انطباق نحوه اداره امور تعاونی و عملیات و معاملات انجام شده با اساسنامه و قوانین و مقررات و وارد شده زیان به تعاونی و یا اشخاص ثالث به همین علت.

- در اینجا بازرس دارای مسولیت مدنی است و مکلف است خسارات وارده را جبران نماید. ضمن اینکه تفاوتی در این خصوص از حیث عمد و تقصیر بازرس و یا از روی بی احتیاطی وی نمی باشد.
مسئولیت کیفری بازرسان:

- درپاره ای از موارد عدم انجام وظایف قانونی یا سوءاستفاده از اختیارات بازرس جرم تلقی می‌شود و برای آن مجازات تعیین شده است.

- برخی از اعمال دارای مسئولیت کیفری درمواد ۱۲۶ و ۱۲۷ و ۱۲۸ (فصل بیست و یکم قانون شرکتهای تعاونی سال ۱۳۵۰):

ماده ۱۲۶- هر یک از اعضاء هیأت مدیره و بازرسان و مدیر عامل در صورتی که با سوء نیت بر خلاف اصول مقرر در این قانون و اساسنامه‌های مصوب مرتکب عملی شود که موجب زیان شرکت گردد علاوه بر جبران زیان وارده به حبس تأدیبی از سه ماه تا شش ماه محکوم خواهد شد.

۲- ماده ۱۲۷ - هر یک از اعضاء هیأت مدیره و بازرسان و مدیر عامل به مجمع عمومی گزارش خلاف واقع بدهد به حبس تأدیبی از سه ماه تا شش ماه یا جزای نقدی از ده هزار ریال تا یکصد هزار ریال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

۳- ماده ۱۲۸ - هر یک از مدیران عامل یا اعضای هیأت مدیره یا بازرسان و یا کارکنان شرکتهای و اتحادیه‌های تعاونی مرتکب خیانت در امانت در مورد وجوه و اموال شرکت یا اتحادیه گردد به حداکثر مجازات مقرر در ماده ۶۷۴ قانون تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده مصوب ۱۳۷۵ محکوم می‌شود.)

نکته ۱: ماده ۲۴۱ قانون مجازات عمومی سابق علاوه بر مجازات فوق امکان تادیه مبلغ ۵۰۰ الی ۵۰۰۰ تومان را هم مقرر نموده بود.

نکته ۲: ماده ۱۱ قانون آیین دادرسی در امور کیفری مصوب ۱۳۷۸/۶/۲۸ برای جبران ضرر و زیان مدعی یا شاکی مقرر نموده است: - پس از آن که متهم تحت تعقیب قرار گرفت مدعی یا شاکی می‌تواند اصل یا رونوشت تمامی دلایل و مدارک خود را جهت پیوست به پرونده به مرجع تعقیب تسلیم کند و نیز می‌تواند قبل از اعلام ختم دادرسی تسلیم دادگاه نماید. مطالبه ضرر و زیان مستلزم رعایت تشریفات آیین دادرسی مدنی می‌باشد.

- برخی دیگر از اعمال مجرمانه که ممکن است بازرسی مرتکب شود در سایه قوانین کیفری معین گردیده است.

در پایان مجدداً تأکید می‌گردد کنترل و نظارتی که بازرسان در امور شرکتهای تعاونی اعمال می‌نمایند دارای محدوده خاصی نیست و بازرسان می‌توانند تمامی امور را تحت نظارت داشته باشند و هیچ بخش یا رکنی نباید شأن و مرتبه خاصی برای خود قائل بوده و خود را از شمول نظارت بازرسی مستثنی بداند چراکه هدف از ارزیابی و بازرسی احراز صحت و سقم اقدامات و رسیدن به نقطه حسن جریان امور است.

پایان ومن...التوفیق

مورد نقای مالی و جاری داره ها و اعداد و ارقامیست که در نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل :
آن می تواند نقش مؤثری در سیاست گذاری ، تعیین خط مشی و برنامه ریزی مؤسسات
ایفا نماید .

مورد تصاحب عملکرد ، میزان سود و یازیان ناخالص یک مؤسسه را در یک دوره زمانی
معین نشان می دهد .

سود خالص ، مساوی است با جمع درآمدها منهای جمع هزینه ها .
یا
سود خالص

دارایی = بدهی + سرمایه .

ترازنامه گزارشی است که وضعیت عملکرد یک مؤسسه را در تاریخ معین نشان می دهد .
دارایی ، کلیه حقوق مالی واحوال یک مؤسسه که قابل تقویم با پول بوده و دارای منافع آتی
است .

اسناد دریافتی ، مطالباتی که در مقابل آن از بدهکار سود تجاری ماتر بر است و سفینه دریافت سود .

سرمایه ، حق مالی صاحبان یک مؤسسه نسبت به دارایی های آن است و در هر زمان از کسی که
بدهی های یک مؤسسه از کل دارایی های آن بزرگتر است .

تولین و تحولات مجموع الزامات و با بدهی های که در این اجماعی تنظیم می کنند
و چگونه رفتار اینها بینار را در آینده تعیین می کنند
میتوانی وقت ایبارد سودی نقل یا ترک نقل را که جمع محسوب می شود انحصار داده باشد

۱۴- محرومیت های مندرج در ماده ۳۸ در واقع یک مجازات تبعی است که برای مرتکبین پاره‌ای از جرایم در نظر گرفته شده است.

نحوه تصدی سمت بازرسی:

همان طور که قبلاً هم گفته شد مطابق ماده ۴۰ قانون بخش تعاونی اقتصاد به مجمع عمومی، بازرس و یا بازرسان را اعم از اشخاص حقیقی یا حقوقی و برای مدت ۱ سال انتخاب می‌کند و انتخاب مجدد آنان بلامانع است.

برخی نکات قابل طرح:

۱- مقصود از مجمع عمومی در این ماده مجمع عمومی عادی است

۲- تعداد اعضای بازرسی با توجه به شاخص‌هایی همچون تعداد اعضا، حجم فعالیت تعاونی، حوزه عمل تعاونی تعیین و در اساسنامه لحاظ می‌گردد.

۳- ضرورتی برای فرد بودن تعداد بازرسین در شرکت‌های تعاونی وجود ندارد برخلاف اتحادیه‌ها و اتاق‌های تعاون. چرا که تصمیمات بازرسین در شرکت‌های تعاونی لزوماً جمعی نیست.

۴- با توجه به ترکیب ماده فوق بر انتخاب بازرس برای یک سال مالی انتخاب برای مدت کمتر و یا بیشتر از یک سال مالی و جاهت قانونی ندارد، البته تمديد بلامانع است.

۵- دلیل یک سال مالی این است که عملیات مالی و حساب‌های شرکت که منتهی به ترازنامه می‌گردد دوره یکساله دارد و بازرسی باید در طول یک سال همراه و همگام شرکت بود تا بتواند نسبت به موضوع اشراف داشته اظهار نظر نهایی نماید.

حق الزحمه در دوره تصدی

تبصره ۲ ماده ۴۰ قانون بخش تعاونی تعیین حق الزحمه و پاداش بازرس یا بازرسان را از صلاحیت‌های مجمع عمومی می‌داند.

نکات قابل طرح:

۱- حق الزحمه و پاداش بازرسی از جمله مواد مصوب قانون بخش تعاونی اقتصاد سال ۱۳۷۰ می‌باشد و در گذشته (ماده ۵۷ قانون شرکت‌های تعاونی مصوب ۱۳۵۰) ممنوع بوده است.

۲- در خصوص پاداش دو نظر وجود دارد که نظر اقوی این است که پاداش قابل پرداخت به بازرس از همان محل بند ۴ ماده ۲۵ است چرا که اصولاً نمی‌توان دو پاداش برای بازرس قائل بود.

خاتمه تصدی سمت بازرسی

سمت بازرسی با حدوث موجباتی خاتمه می‌یابد که عبارتند از:

۱- خاتمه یافتن مدت بازرس البته ادامه فعالیت تا انتخاب بازرس جدید (ماده ۵۶ قانون سال ۱۳۵۰)

۲- استعفاء بازرس

تکلیف هیئت مدیره در این صورت دعوت بازرس یا بازرسان علی‌البدل به ترتیب آراء بیشتری بر (تبصره ۱ ماده ۴۰ قانون بخش تعاونی) فوت:

۳- فوت:

تکلیف هیئت مدیره همانند اقدام در خصوص استعفاء بازرس است - چنانچه فوت برای همگی بازرسان اصل و علی‌البدل باشد، مجمع عمومی در این خصوص با دعوت هیئت مدیره و با دستور انتخاب بازرسی برگزار می‌گردد.

۴- ممنوعیت قانونی

ممنوعیت قانونی گاهی در اثناء تصدی بازرسی حادث می‌شود از قبیل محکومیت‌های قطعی موضوع ماده ۳۸ و بیست و یکم قانون شرکت‌های تعاونی